

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
СХІДНОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені ВОЛОДИМИРА ДАЛЯ

**МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ
ДО КОНТРОЛЬНОЇ РОБОТИ З КУРСУ
«МЕТОДИКА ВИКЛАДАННЯ УКРАЇНСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРИ В СЕРЕДНІЙ
ШКОЛІ»**

*для студентів третього курсу спеціальності 014.01 «Середня освіта
(Українська мова та література)»*

ЗАТВЕРДЖЕНО
на засіданні кафедри
української філології та журналістики
Протокол № 6 від 03.02.2021

Сєверодонецьк – 2021

Методичні рекомендації до контрольної роботи з курсу «Методика викладання української літератури в середній школі» (для студентів третього курсу спеціальності 014.01 «Середня освіта (Українська мова та література)»)
/ Уклад.: В. Ю. Пустовіт, Н. В. Токар. – Сєверодонецьк: вид-во СНУ ім. В.Даля, 2021. – 22 с.

Подано перелік різноманітних видів контрольних робіт з дисципліни «Методика викладання української літератури в середній школі» за напрямом підготовки студентів спеціальності 014.01 «Середня освіта (українська мова та література)».

Рекомендації містять загальні поради студентам з опрацювання питань винесених на контроль з тем курсу. Подаються методичні рекомендації з підготовки індивідуальних завдань.

Методичні рекомендації призначені для здобувачів ступеня вищої освіти бакалавра.

Укладачі:	В.Ю.Пустовіт , професор, д.ф.н. Н.В.Токар, ст. викладач
Відповідальний за випуск:	В.Ю.Пустовіт , професор, д.ф.н.
Рецензент:	О.В.Максименко, доцент, к.ф.н.

ЗМІСТ

Вступ 4

Вимоги до оформлення контрольної роботи 5

Оцінювання виконання контрольної роботи 7

Теми контрольних робіт з дисципліни для самостійного виконання (за варіантами)8

Перелік рекомендованої літератури для підготовки до виконання контрольної роботи13

Додаток А. Зразок титульного аркуша контрольної роботи 14

Додаток Б. Тести з методики викладання української літератури в середній школі. 15

ВСТУП

Дисципліна «Методика викладання української літератури в середній школі» має першорядне завдання – підготувати здобувача вищої освіти до практичної діяльності, допомогти набуту знання з методики навчання теоретичних та історичних курсів української літератури та літературної критики, виробити вміння створювати ефективні навчальні ситуації в освітньому та виховному процесі, виробити зрілість методичних суджень. Виконання контрольної роботи передбачає опанування здобувачем вищої освіти комплексних знань про розвиток методики викладання української літератури, удосконалення навичок самостійної роботи з першоджерелами.

ВИМОГИ ДО ОФОРМЛЕННЯ КОНТРОЛЬНОЇ РОБОТИ

Загальні вимоги до оформлення контрольної роботи: написання українською мовою, чіткість побудови, логічна послідовність викладу матеріалу відповідно до ситуаційного завдання та вихідних даних, стислість і точність визначень, що виключає можливість неоднозначного їх тлумачення, доказовість висновків.

Контрольну роботу друкують за допомогою комп'ютера відповідно до вимог, що висуваються.

Структура і правила оформлення. Контрольна робота оформляється на аркушах формату А4 без рамок, дотримуючись таких розмірів полів: верхнє, лівє і нижнє – не менше 20, праве – не менше 10 мм. Текст набирається на комп'ютері. При підготовці рукопису засобами текстового редактора Word рекомендується дотримуватися таких вимог: шрифт – Times New Roman Cyr, розмір 14; міжрядковий інтервал – 1,5; відступ – 1,25см; вирівнювання тексту – за шириною.

Текст основної частини членують на розділи та підрозділи. Назви розділів друкують великими літерами перед текстом по центру сторінки, заголовки підрозділів – малими (крім першої великої) з абзацного відступу.

Переноси слів у заголовках не дозволяються.

Крапку наприкінці заголовка не ставлять.

Відстань між заголовками і текстом повинна дорівнювати 3 інтервалам. Кожну структурну частину контрольної роботи (зміст, розділи, список рекомендованих бібліографічних джерел, кожний додаток) необхідно починати з нової сторінки.

Нумерація сторінок має бути наскрізною. Першою сторінкою є титульний аркуш (див. додаток), який включають до загальної нумерації, але номер сторінки на ньому не ставлять. Розділи нумерують арабськими цифрами, а підрозділи – в межах кожного розділу (наприклад 2.1).

Стиль викладу матеріалу має бути строгим і стриманим, слід використовувати загальноприйняту наукову термінологію, скорочення слів у тексті та ілюстраціях не допускається.

Ураховуючи вимоги сучасної науки, правила академічної доброчесності слід робити посилання в тексті, оформлюючи відповідним чином [23, с. 45], де перша цифра – номер джерела за списком літератури, друга – сторінка посилання.

Список використаної літератури розміщують після висновків останнього завдання з нової сторінки за алфавітом.

Оформлена відповідно до перелічених вимог контрольна робота має бути зброшурована. На першій і останній сторінках студент ставить свій підпис і дату остаточного завершення завдання.

ОЦІНЮВАННЯ ВИКОНАННЯ КОНТРОЛЬНОЇ РОБОТИ

В оцінюванні обґрунтованості результатів можна використовувати такі критерії:

- відповідність змісту роботи обраній темі;
- творчий підхід до суті проблеми;
- залучення до аналізу першоджерел;
- якість джерельної бази;
- структурованість матеріалу, лаконізм і логічна послідовність викладу матеріалу, ясність та чіткість мови, відсутність складних зворотів та граматичних помилок;
- повнота відображення змісту джерел інформації;
- відповідність висновків автора завданню роботи;
- об'єктивність в оцінці точок зору, що аналізуються;
- якість оформлення;
- самостійність виконання (академічна доброчесність).

Оцінювання знань, продемонстрованих під час захисту роботи, проводиться з урахуванням таких критеріїв:

- ☐ розуміння поставленого завдання, ступінь засвоєння методології його вирішення;
- ☐ ступінь засвоєння фактичного матеріалу дисципліни;

знання рекомендованої літератури стосовно питань, які висвітлювалися.

**Теми контрольних робіт з дисципліни для самостійного виконання
(за варіантами)**

Варіант 1.

1. Література як вид мистецтва і як шкільний предмет. Наукове визначення художньої літератури, її специфіка.
2. Основні вимоги до вчителя-словесника.
3. Виконайте рекомендовані тестові завдання.

Варіант № 2.

1. Наукові і прикладні функції методики літератури.
2. Система діяльності вчителя-словесника.
3. Виконайте рекомендовані тестові завдання.

Варіант № 3.

1. Охарактеризуйте концепцію літературної освіти в загальноосвітній школі.
2. Традиції і новаторство методики літератури.
3. Виконайте рекомендовані тестові завдання.

Варіант № 4.

1. Охарактеризуйте статтю Ключека Г. Сучасна шкільна мовно-літературна освіта: Спроба системного аналізу (Дивослово. 2002. № 4).
2. Громадсько-політична діяльність вчителя-словесника, його місце і роль в житті суспільства.
3. Виконайте рекомендовані тестові завдання.

Варіант № 5.

1. Завдання вивчення літератури в середній школі.
2. Планування роботи вчителя літератури.
3. Виконайте рекомендовані тестові завдання.

Варіант № 6.

1. Дайте визначення терміну "урок".
2. Розкрийте значення мовлення в педагогічному процесі викладання літератури.
3. Виконайте рекомендовані тестові завдання.

Варіант № 7.

1. Перерахуйте види нестандартних уроків.
2. Роль граматичних знань у розвитку мовлення учнів на уроках літератури.
3. Виконайте рекомендовані тестові завдання.

Варіант № 8.

1. Назвіть основні вимоги до сучасного уроку літератури.
2. Види, форми і типи мовлення.
3. Виконайте рекомендовані тестові завдання.

Варіант № 9.

1. Структура уроку літератури.
2. Характеристика мовлення учнів.
3. Виконайте рекомендовані тестові завдання.

Варіант № 10.

1. Проблеми структури уроків літератури.
2. Назвіть джерела розвитку мовлення школярів.
3. Виконайте рекомендовані тестові завдання.

Варіант № 11.

1. Психологічні й вікові особливості учня-читача.
2. Перерахуйте основні методи вивчення літератури.

3. Виконайте рекомендовані тестові завдання.

Варіант № 12.

1. Назвіть етапи розв'язання завдань проблемного характеру.
2. Основні етапи літературного розвитку школярів.
3. Виконайте рекомендовані тестові завдання.

Варіант № 13.

1. Дайте визначення термінам "дискусія", "диспут".
2. Шляхи формування в учнів теоретико-літературних понять.
3. Виконайте рекомендовані тестові завдання.

Варіант № 14.

1. Дайте визначення терміну "прийом".
2. Шляхи аналізу художнього твору.
3. Виконайте рекомендовані тестові завдання.

Варіант № 15.

1. Методика вивчення читацьких інтересів школярів.
2. Складіть конспект уроку вивчення ліричних творів (за власним вибором).
3. Виконайте рекомендовані тестові завдання.

Варіант № 16.

1. Наочність. Види наочності.
2. Назвіть новаторські форми занять у сучасній школі.
3. Виконайте рекомендовані тестові завдання.

Варіант № 17.

1. Назвіть педагогів, які займались питанням методів навчання на уроках літератури.
2. Методичні проблеми вивчення стилю письменника.
3. Виконайте рекомендовані тестові завдання.

Варіант № 18.

1. Читання твору і його види.
2. Складіть конспект уроку вивчення драматичних творів (за власним вибором).
3. Виконайте рекомендовані тестові завдання.

Варіант № 19.

1. Методичні форми і прийоми роботи над образом-персонажем.
2. Складіть конспект уроку вивчення фольклорних творів (за власним вибором).
3. Виконайте рекомендовані тестові завдання.

Варіант № 20.

1. Методика вивчення літературно-критичних статей на уроках літератури в школі.
2. Назвіть прийоми аналізу художнього твору.
3. Виконайте рекомендовані тестові завдання.

Варіант № 21.

1. Самоосвіта вчителя літератури.
2. Дайте визначення терміну "проблемна ситуація".
3. Виконайте рекомендовані тестові завдання.

Варіант 22.

1. Формування в учнів теоретико-літературних понять.
2. Шляхи аналізу художнього твору.
3. Виконайте рекомендовані тестові завдання.

Варіант № 23.

1. Дайте визначення терміну «метод».
2. Наведіть приклад проблемних питань на уроці літератури.
3. Виконайте рекомендовані тестові завдання.

Варіант № 24.

1. Особливості аналізу художніх творів у системі оглядового вивчення творчості.
2. Типи факультативних занять.
3. Виконайте рекомендовані тестові завдання.

Варіант № 25.

1. Складіть конспект уроку з позакласного читання (за власним вибором).
2. Перерахуйте технічні засоби навчання на літературних заняттях.
3. Виконайте рекомендовані тестові завдання.

**Перелік рекомендованої літератури для підготовки до виконання
контрольної роботи**

Базова

Підручники та посібники

1. Волошина Н. Й. Наукові основи методики літератури: посібник для студ. вузів / Н. Й. Волошина, О. М. Бандура, О. А. Гальонка та ін.; під ред. Н. Й. Волошиної. - К.: Ленвіт, 2002. - 344 с.
2. Неділько В. Я. Методика викладання української літератури всередній школі: підручник для студентів університетів і педагогічних інститутів / В. Я. Неділько. – К.: Вища школа, 1978. – 247 с.
3. Пасічник Є. А. Українська література в школі: посібник / Є. А. Пасічник. - К.: Радянська школа, 1983. - 319 с.
4. Пасічник Є. А. Методика викладання української літератури всередніх навчальних закладах: навчальний посібник для студентів вищих закладів освіти / Є. А. Пасічник. – К.: Ленвіт, 2000. – 348 с.
5. Пультер С. О. Методика викладання української літератури в школі: курс лекцій для студ.-філологів / С. О. Пультер, А. М. Лісовський. – Тернопіль: Підручники і посібники, 2009. – 143 с.
6. Ситченко А. Л. Методика навчання української літератури взагальноосвітніх закладах: навч. посіб. для студентів-філологів / А. Л. Ситченко. – К.: Ленвіт, 2011. – 300 с.
7. Степанишин Б. І. Викладання української літератури в школі: методичний посібник для вчителя / Б. І. Степанишин. – К.: РВЦ «Проза», 1995. – 254 с.
8. Токмань Г. Л. Методика навчання української літератури всередній школі: підручник / Г. Л. Токмань. - К.: ВЦ «Академія», 2012. - 312 с. – (Серія «Альма-матер»).

ДОДАТОК А

Зразок титульного аркуша контрольної роботи

СХІДНОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ВОЛОДИМИРА ДАЛЯ

Кафедра _____
(повна назва кафедри)

КОНТРОЛЬНА РОБОТА

з _____
(назва дисципліни)

на тему: _____

студента (ки) _____ курсу _____ групи _____ варіант _____
напряму підготовки _____
(шифр і назва напряму підготовки)

спеціальності _____
(шифр і назва спеціальності)

(прізвище та ініціали)

Керівник роботи

(посада, вчене звання, науковий ступінь,
прізвище та ініціали)

(підпис)

(підпис)

Результати захисту:

Національна шкала _____

Кількість балів: _____

Оцінка: ECTS _____

Дата подання на кафедру на рецензію

Реєстраційний номер Реєстратор
(підпис)

Сєвєродонецьк - 20 ____

ДОДАТОК Б

Тести з методики викладання української літератури в середній школі.

1. Хто є автором першого монографічного видання методики української літератури в середній школі?
 - а) І.Вишенський;
 - б) І.Франко;
 - в) О.Дорошкевич;
 - г) О.Білецький;
 - д) А.Машкін;
 - е) П.Волинський.

2. Понад сто років тому, у викладанні літератури яскраво виявилось три течії:
 - 1) логіко-стилістична, 2) освітньо-виховна, 3) етико-естетична. Назвіть представників кожної з течій
 - а) В. Стоюнін, В. Водовозов;
 - б) В. Острогорський;
 - в) Ф.Буслаєв, Л. Поливанов, Д. Тихомиров.

3. Хто є автором програм 2001 р. з української літератури для середніх і старших класів?
 - а) М.Г.Жулинський;
 - б) П.П.Кононенко;
 - в) Н.Й.Волошина;
 - г) М.К.Наєнко;
 - д) О.М.Бандура;
 - е) В.Я. Неділько;
 - є) Є.А. Пасічник;
 - ж) В.Цимбалюк.

4. Які провідні наукові установи мали відношення до укладання програми 2004 р. з української літератури для середніх і старших класів?
 - а) Науково-дослідний інститут педагогіки АПН України;
 - б) Науково-дослідний інститут психології АПН України;
 - в) Інститут літератури ім.Т.Г.Шевченка;
 - г) Інститут українознавства Національного університету ім.Т.Г.Шевченка;
 - д) Інститут змісту і методів освіти;

5. Хто є автором "Нарисів з історії методики української літератури"?
 - а) Т.Ф.Бугайко;
 - б) О.М.Бандура;

- в) О.Р.Мазуркевич;
- г) Б.І.Степанишин;
- д) Н.Й.Волошина.

6. З якої епохи починається в "Нарисах з історії методики української літератури" розвиток методики української літератури?

- а) з середньовіччя;
- б) з Київської Русі;
- в) з кінця XVIII ст.;
- г) з початку XX ст.

7. Яке видання було першим друкованим підручником східних слов'ян?

- а) "Граматика" Л.Зизанія;
- б) "Граматика словенська" М.Смотрицького;
- в) "Буквар" І.Федорова;
- г) "Ізборник" князя Святослава;
- д) "Буквар Южнорусскій" Т.Шевченка.

8. Основний зміст першого друкованого підручника східних слов'ян:

- а) переклади на давньоруську мову творів грецьких письменників і філософів;
- б) полемічні роздуми;
- в) посібник для навчання грамоти українською мовою в недільних школах;
- г) поєднання букваря (грецького і руського) і читанки.

9. В якій повісті розкриваються ідейно-естетичні погляди І.Франка на завдання шкільного вивчення літератури?

- а) "Борислав сміється";
- б) "Пережесні стежки";
- в) "Борис Граб";
- г) "Лель і Полель";
- д) "Для домашнього вогнища".

10. Визначте основні аспекти повісті, в якій розкриваються ідейно-естетичні погляди І.Франка на завдання шкільного вивчення літератури:

- а) проблема дівочої честі в умовах економічної залежності;
- б) проблеми навчання і виховання молоді;
- в) служіння інтелігенції рідному народові;
- г) консолідація робітництва у боротьбі за свої економічні інтереси.

11. Виявіть ознаки однієї з форм роботи з учнями під час вивчення літератури, яка застосовувалась у 20-х роках XX ст. в Україні, Дальтон-плану:

- а) у навчальний час учні йшли на фабрики, заводи, установи, ви-

пускали там стінгазети, влаштовували виступи й концерти, читали робітникам художню літературу;

б) ліквідовано класно-урочну систему, учні кожного дня одержували від вчителів інструкції і завдання, працювали за індивідуальним графіком, вільно розпоряджались своїм робочим часом;

в) художні твори використовувались як службовий матеріал до ілюстрації певних суспільних тем ("Місто і село", "Капіталісти і пролетаріат", "Світова класова боротьба" та ін.), для ознайомлення учнів з виробничим процесом.

12. Одним із основних шляхів вивчення художнього твору в школі є пообразний. Які недоліки в аналізі художнього твору за цим шляхом найчастіше зустрічаються у шкільній практиці?

а) недотримання принципу аналізу в єдності змісту і форми;

б) поза межами вивчення образної структури твору залишаються образи-картини, образи-предмети, образи-переживання;

в) коли застосовується на уроках літератури у 8-11 класах;

г) коли пообразний шлях застосовується під час вивчення великого прозового твору.

13. Методика розрізняє поняття літературознавчий і шкільний аналіз. Яке визначення підходить до шкільного аналізу.

а) виявити ідейно-естетичну сутність твору, його художні якості, оцінити твір як літературне явище;

б) розкрити ідейно-художнє багатство літературного твору, навчити школярів самостійно розбиратись у ньому, розвивати читацький талент, підносити рівень читацької культури;

14. У шкільному вивченні художнього твору аналіз здійснюється за такими основними етапами: підготовчий, читання твору, власне аналіз твору, підсумкове заняття. Які з пропонованих ознак належать до етапу підсумкового заняття:

а) вивчення літературно-критичної статті;

б) усне малювання, читання за ролями, психологічний аналіз поведінки героя твору;

в) з'ясування історичних та суспільних умов написання твору;

г) літературні ігри, конкурси, вікторина, ребус.

15. Які форми роботи з учнями під час вивчення літератури застосовувались у 20-х роках ХХ ст. в Україні?

а) опорні конспекти;

б) модульна система навчання;

в) метод проектів;

г) "комплексна система";

- д) Дальтон-план;
- е) бригадний метод;
- є) проблемне навчання.

16. Назвіть типи уроків з позакласного читання сучасної літератури у 8-9 класах, запропонованих В.Я. Неділько:

- а) уроки рекомендації книг;
- б) обговорення одного твору;
- в) уроки вироблення навичок анотування і рецензування;
- г) урок-бесіда за конкретним твором, прочитаним усіма учнями;
- г) урок узагальнюючого характеру.

17. Хто першим в європейській педагогіці обґрунтував принцип наочності навчання:

- а) Ж.-Ж.Руссо;
- б) Й.Г.Песталоцці;
- в) Я.А.Коменський.

18. Яку послідовність за значущістю у пізнанні світу людиною посідають аналізатори?

- а) слухові - зорові - дотику - смаку - запаху;
- б) запаху - дотику - смаку - зорові - слухові;
- в) зорові - слухові - дотику - смаку - запаху.

19. Яка класифікація наочності належить педагогу В.Я. Недільку?

- а) наочність, технічні засоби навчання;
- б) слухові, зорові, зорово-слухові;
- в) предметна й образна, словесно-образна, умовно-схематична, динамічна, картини й ілюстрації.

20. Які прийоми аналізу епічного твору є найбільш ефективними?

- а) з'ясування строфічної будови твору;
- б) усне малювання;
- в) розкриття образної символіки.

21. Хто з українських учених-методистів займається особливостями вивчення компаративного шкільного курсу літератури?

- а) А. Градовський, С. Жила;
- б) В. Цимбалюк, О. Скиба;
- в) О. Гальорка, В. Гречинська.

22. Який з типів уроку найбільш прийнятий для вивчення літератури рідного краю?

- а) урок-бесіда;

- б) урок-лекція;
- в) урок самостійної роботи учнів над підручниками і хрестоматіями.

23. Які з теоретичних понять, засвоєваних учнями, сприяють розумінню літератури як мистецтва слова?

- а) художній метод;
- б) жанр твору;
- в) художній образ.

24. Один з напрямків діяльності вчителя-словесника передбачає "розробку системи викладання уроків, позакласних заходів, визначення етапів і зон розвитку учнів, видів і форм їхньої діяльності". З'ясуйте, до якого з напрямків діяльності вчителя належить це визначення.

- а) до дослідницького;
- б) до конструкторського;
- в) до організаторського;
- г) до комунікативного.

25. Чому необхідно вчити дітей "бачити" в художньому творі авторську особистість? Яка з цих відповідей є найбільш прийнятною

- а) бо особа автора часто є єдиним позитивним "персонажем" в художньому творі;
- б) бо автор "є найбільш смислоутворюючий предмет особистого спілкування для кожного проникливого читача" (О.Чичерін);
- в) бо відомості про життєвий шлях письменника розкривають його особистість тільки частково.

26. Яка проблема, на вашу думку, є для сьогоденної школи найактуальнішою?

- а) удосконалення методики аналізу художнього твору;
- б) формування критичного мислення школярів;
- в) побудова навчального процесу на демократичних принципах взаємодії вчителів та учнів.

27. Яка, на вашу думку, особистість вчителя найбільш перспективна в оновленому українському суспільстві?

- а) педагог, наставник, добрий, мудрий друг, що душу свою віддає улюбленому двієчнику і якого виводить на правильну дорогу життя;
- б) учитель заохочує учнів до праці, але має утримуватись від похвали, відверто не висловлювати сумніву, прямолінійного несхвалення, виявляти насмішкуваті інтонації тощо;
- в) людина, яка, розуміючи об'єктивну обмеженість навчально-виховних засобів і неможливість усіх навчити, все ж грає роль

щирого наставника, помічника, друга.

28. Які з названих видів позакласної роботи належать до епізодичних?

- а) позакласне читання;
- б) читацька конференція, літературний вечір;
- в) літературний гурток, літературне об'єднання.

29. Який принцип добору навчального матеріалу належить до курсу літератури в старших класах?

- а) принцип концентризму;
- б) принцип наступності і перспективності;
- в) принцип історизму.

30. Які типи письмових робіт виконуються учнями переважно в середніх класах?

- а) індивідуальна характеристика образів-персонажів у художньому творі;
- б) опис картини;
- в) групова характеристика образів-персонажів.

Навчальне видання

Методичні рекомендації
до контрольної роботи з курсу
«МЕТОДИКА ВИКЛАДАННЯ УКРАЇНСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРИ В СЕРЕДНІЙ
ШКОЛІ»

для студентів третього курсу спеціальності 014.01 «Середня освіта
(Українська мова та література)»

У к л а д а ч і:

В.Ю.Пустовіт

Н.В.Токар

Редактор В.Ю.Пустовіт

Підписано до друку _____.

Формат 60x84¹/₁₆. Папір типограф. Гарнітура Times.

Друк офсетний. Умов. друк. арк. № _____. Обл.- вид. арк. _____.

Тираж _____ екз. Вид. № _____. Замов. № _____.. Ціна договірна.

Видавництво

Східноукраїнського національного університету
імені Володимира Даля

Адреса видавництва: 93400, м. Сєверодонецьк, Луганська обл.,
пр.Центральний, 59-а, головний корпус.

Телефон: 8(06452) 4-03-42

E – mail vidavnictvoSNU.ua@gmail.com